

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Ludvíka Davida, CSc., a soudců JUDr. Josefa Rakovského a JUDr. Roberta Waltra v právní věci žalobce Č. s. t. p. s., zastoupeného advokátkou, proti žalovanému Č. p. v., zastoupenému advokátem, o určení, že žalobce je členem žalovaného, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 14 C 14/2005, o dovolání žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2006, č. j. 30 Co 137/2006-71, takto:

I. Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 22. 12. 2005, č. j. 14 C 14/2005-40, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 23. 5. 2006, č. j. 30 Co 137/2006-71, se zrušují.

II. Řízení se zastavuje.

III. Žalobce je povinen nahradit žalovanému náklady řízení před soudy všech stupňů ve výši celkem 14.806,50 Kč, a to do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám zástupce žalovaného.

IV. Věc se postupuje žalovanému (jeho příslušnému orgánu) k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze shora označeným byl k odvolání žalovaného změněn ve vyhovujícím výroku o věci samé rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 6 ze dne 22. 12. 2005, č.j. 14 C 14/2005-40, a to tak, že se zamítá žaloba o určení, že žalobce je členem žalovaného. Žalobci byla stanovena povinnost nahradit žalovanému náklady odvolacího řízení ve výši 8.556,50 Kč; žádnému z účastníků nebyla přiznána náhrada nákladů řízení před první instancí.

Odvolací soud zdůraznil zásadu odloučenosti občanských sdružení od státu, vyjádřenou v článku 20 Listiny základních práv a svobod. Tato odluka se projevuje především tím, že stát (tedy ani soudní či jiné státní orgány) nemohou, nestanoví-li zákon výjimečně jinak, zasahovat do vnitřních poměrů sdružení. Takovou výjimkou, kdy soud může zasáhnout do postavení nebo činnosti sdružení, je ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů. Toto ustanovení opravňuje člena sdružení požádat soud o určení, že rozhodnutí některého z orgánů sdružení je nezákonné nebo odporuje stanovám. Předmětná žaloba o určení, že žalobce je členem žalovaného, však nebyla žalobou domáhající se přezkoumání rozhodnutí sdružení ve smyslu citovaného ustanovení zákona o sdružování občanů. Odvolací soud proto dospěl k závěru, že nebyla dána pravomoc soudu, aby rozhodl o tom, že žalobce je členem žalovaného, a žalobu ve znění projednávaném v odvolacím řízení zamítl.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání. Dovodil v něm důvod spočívající v procesní vadě, která měla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Pokud odvolací soud dospěl k závěru, že rozhodnutí o podané žalobě nespadá

do jeho pravomoci, pak měl podle dovolatele řízení zastavit ve smyslu § 104 o. s. ř., nikoli žalobu zamítnout. V daném případě však došlo k situaci, při níž žalovaný na základě svého vlastního uvážení nepovažoval žalobce za svého člena, aniž by vydal rozhodnutí o jeho vyloučení. Na tuto situaci § 15 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb. nepamatuje, a proto je nutné pohlížet na podanou žalobu jako na žalobu o určení právního vztahu ve smyslu § 80 písm. c/ o. s. ř. Tato žaloba je jediným právním nástrojem, jenž může ochránit dovolatelova práva a oprávněné zájmy. Jinak by byla žalobci odepřena soudní ochrana. Dovolatel dále zpochybňoval platnost a účinnost právního úkonu, na jehož základě mělo dojít k vystoupení dovolatele ze sdružení. Dovolatel žádal, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný se k podanému dovolání písemně vyjádřil. Zdůraznil, že právo člena občanského sdružení na soudní ochranu musí být založeno zákonem a bez takového zmocnění nemůže soud do vnitřních záležitostí tohoto subjektu zasahovat; právní poměry mezi členy sdružení se řídí stanovami a jejich znění závisí výlučně na členech sdružení. Žalovaný navrhl, aby dovolací soud dovolání zamítl či odmítl.

Nejvyšší soud zjistil, že dovolání bylo podáno včas prostřednictvím advokáta; dovolání bylo pro diformitu rozsudků nižších instancí přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a/ o. s. ř. Dovolací důvod byl uplatněn podle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.

Ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů, vymezuje tzv. zákonnou určovací žalobu, podle níž považuje-li člen sdružení rozhodnutí některého z jeho orgánů, proti němuž již nelze podle stanov podat opravný prostředek, za nezákonné nebo odporující stanovám, může do 30 dnů ode dne, kdy se o něm dozvěděl, nejpozději však do 6 měsíců od rozhodnutí, požádat okresní soud o určení, zda je takové rozhodnutí v souladu se zákonem nebo stanovami. Jen o takto petitorně znějící určovací žalobě může soud meritorně rozhodnout. Jiné znění určovací žaloby, ale i jiná žaloba člena (dosavadního člena), podaná proti občanskému sdružení, postrádají oporu v hmotném právu. Princip spolkové autonomie, vyjádřený zejména v ustanovení § 2 odst. 3 zákona č. 83/1990 Sb., velí soudu nezasahovat do činnosti občanských sdružení jiným způsobem, než výslovně dovoluje zákon. Ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 83/1990 Sb. je tedy výjimkou z principu spolkové autonomie a k projednání jiné než zmíněné zákonné žaloby postrádají obecné soudy pravomoc.

Odvolací soud tedy dospěl ohledně nedostatku své pravomoci ke správnému závěru. Vyvodil však z něho nesprávné procesní důsledky. Těmi mělo být zastavení řízení pro neodstranitelný nedostatek podmínek řízení a postoupení věci orgánu, do jehož pravomoci věc náleží (§ 104 odst. 1, § 221 odst. 1 písm. c/ o. s. ř.).

Ocitla-li se však věc v dovolacím řízení, pak k obdobnému postupu zmocňuje procesní úprava dovolací soud. Ten proto podle § 242 odst. 3 a § 229 odst. 1 písm. a/, jakož i podle § 243 odst. 4 o. s. ř. zrušil rozsudky obou nižších instancí, řízení zastavil a věc postoupil straně žalované k dalšímu řízení. Příslušný orgán, „do jehož pravomoci věc náleží“, je určen stanovami žalovaného v souladu se zákonem; tato stránka posouzení již interní pravomoci však kompetenčně nenáleží soudu a spadá do oblasti aplikace práva žalovaným subjektem.

Žalobci vznikla podle § 243c odst. 1 a § 146 odst. 2 věty první (tzv. procesní zavinění na straně účastníka řízení) o. s. ř. povinnost nahradit protistraně náklady řízení přede všemi instancemi. Pro řízení před soudem prvního stupně se žalovaný náhrady nákladů výslovně vzdal, jak se podává z odůvodnění rozsudku odvolacího soudu. V odvolacím řízení vznikly žalovanému náklady ve výši 8.556,50 Kč včetně daně z přidané hodnoty, jak již odvolací soud podrobně zdůvodnil. V řízení o dovolání podal žalovaný vyjádření k dovolání, za něž náleží podle § 5 písm. d/ vyhlášky č. 484/2000 Sb. výchozí odměna ve výši 10.000,- Kč (dovolací řízení bylo zahájeno po 1. 9. 2006, tedy již za účinnosti vyhl. č. 277/2006 Sb.). Tuto odměnu bylo nutné zvýšit o DPH na 11.900,- Kč, dále však také snížit za jediný úkon v dovolacím řízení o polovinu (§ 18 odst. 1 cit. vyhl.) na 5.950,- Kč. S přičtením režijního paušálu 300,- Kč představovala odměna za zastoupení žalovaného v dovolacím řízení 6.250,- Kč.; spolu s náklady odvolacího řízení pak činily celkové náklady zastoupení žalovaného 14.806,50 Kč.

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek podle občanského soudního řádu.

V Brně dne 28. června 2007

JUDr. Ludvík D a v i d, CSc., v. r.
předseda senátu